

"Biz, hayalimizle o muhaverelerden o hakikatleri alamayız; belki kalbimizle heyecanlı bir zevk-i imanî ve nuranî bir neş'e-i ruhanî alabiliriz." cümlesini izah eder misiniz?

"ÜÇÜNCÜ NÜKTE"

"Miraciyedeki maceralar, malûmumuz olan mânâlarla, o kudsî ve nezih hakikatleri ifade edemiyor. Belki o muhavereler birer ünvan-ı mülâhazadır, birer mirsad-ı tefekkürdür ve ulvî ve derin hakaik birer işarettir ve imanın bir kısım hakaikine birer ihtardır ve kabil-i tabir olmayan bazı mânâlara birer kinayedir. Yoksa, malûmumuz olan mânâlarla bir macera değil. Biz, hayalimizle o muhaverelerden o hakikatleri alamayız; belki kalbimizle heyecanlı bir zevk-i imanî ve nuranî bir neş'e-i ruhanî alabiliriz. Çünkü, nasıl Cenâb-ı Hakkın zat ve sıfâtında nazir ve şebih ve misli yoktur; öyle de şuûnât-ı rububiyetinde misli yoktur. Sıfâtı nasıl mahlûkat sıfâtına benzemiyor; muhabbeti dahi benzemez."

"Öyleyse, şu tabirâtı müteşabihat nev'inden tutup deriz ki: Zât-ı Vâcibü'l-Vücut'un vücub-u vücuduna ve kudsiyetine münasip bir tarzda ve istiğnâ-yı zâtîsine ve kemâl-i mutlakına muvafık bir surette, muhabbeti gibi bazı şuûnâtı var ki, miraciye macerasıyla onu ihtar ediyor. Mirac-ı Nebeviyeye dair Otuz Birinci Söz, hakaik-i miraciyeyi usul-ü imaniye dairesinde izah etmiştir. Ona iktifâen burada ihtisar ediyoruz."(1)

Hadis kaynaklarında Mi'rac ile alâkalı anlatılan macera ve muhaverelerin birçoğu derin ve anlaşılması zor hakikatlerin üzerinde birer temsil ve birer teşbihtirler. Bu yüzden insandaki hayal kuvvesi, o teşbihlerin derinliğine inip o ince ve latif hakikatlere nüfuz edemez.

Yalnız temsil ve teşbih olan bu macera ve muhavereler, insanın kalbine ve ruhuna ulvî ve yüksek bir neş'e ve haz verebilir, manevî şevkini coşturabilir.

Mesela Mi'rac'ta Hazret-i Musa (as) ile Hazret-i Peygamber Efendimiz (asm)'in namazın elli vakit meselesindeki muhaveresi Rabbimizin insana olan şefkatini ve Peygamber Efendimiz (asm)'in ümmetine olan düşkünlüğünü gösteren güzel ve tatlı bir maceradır. Yoksa bir defada gidip gelmesi kâfi iken beş defa gidip gelmesini

hikmet ve akıl mizanıyla ile ölçmeye kalkarsak o tatlılık ve letafet kaybolur. Hatta vehim sahiplerini inkâra sevk eder. Bu yüzden Mi'rac'taki o uzun macera ve konuşmalara bu nazarla bakmak icab ediyor.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dördüncü Mektup, İkinci Zeyl.](#)